

AANVULLINGEN OP HET MONASTICON BELGE BETREFFENDE DE KARTUIS VAN SINT-MARTENS-LIERDE

J. DE GRAUWE

Kort na het verschijnen van mijn historische notitie over de kartuis Sint-Martens-Bos te Sint-Martens-Lierde in *Monasticon Belge*, t. VII, Province de Flandre Orientale, cinquième volume, 1989, kreeg ik een brief van de heer Geert van Bockstaele waarin hij mij een aantal gefundeerde opmerkingen maakte i.v.m. die notitie. Ik ben hem hiervoor dankbaar, want dat laat mij toe hier enkele aanvullingen te brengen bij mijn bijdrage in *Monasticon Belge*. Een van de belangrijkste redenen van de onvolledigheid van mijn werk is gelegen in het feit dat ik strikt rekening diende te houden met de beperkingen die de directie van het Monasticon Belge me oplegde. Bovendien is de tekst opgesteld tussen 1968 en 1974 en die is ongewijzigd gedurende bijna zestien jaar bij Monasticon Belge blijven liggen.

Een eerste opmerking betreft wat ik schreef over Sanderus, namelijk dat zijn plan uit de *Flandria Illustrata* "de pure fantasie" was. Deze tekening komt helemaal niet overeen met wat in de achttiende eeuw bestond en afgebeeld is op het plan nr. 655 B uit het Algemeen Rijksarchief Brussel. Dit komt omdat bij de verbouwing van de kerk in 1722-23 deze anders georiënteerd werd (zie hierover het belangwekkend artikel van E. Dhanens). We moeten onze bewering derhalve nuanceren. De grondvorm van een kartuizerklooster is overal identiek: een klein claustrum met de gemeenschapsgebouwen en een groot claustrum met de cellen van de monniken. Sanderus had derhalve geen moeite om het grondplan te tekenen. Hij heeft ook enigszins rekening gehouden met de realiteit van het klooster zoals het was in de eerste helft van de zeventiende eeuw. Zijn tekening is dus niet zo fantasierijk en uit de lucht gegrepen zoals we eerder vermoedden. In de pastorie hangt een schilderij dat de kartuis voorstelt. In vergelijking met Sanderus en met het plan nr. 655 B, staat dit schilderij veel dichter bij laatstgenoemd plan en veraf van wat Sanderus tekende. Ook dat heeft ons misleid.

Een tweede opmerking betreft de bewaarplaats van de zegels. Deze bevinden zich sinds nagenoeg een eeuw in het ARA (Brussel) en niet meer in het oude Hallepoortmuseum, zoals ik verkeerdelijk schreef.

Voor de archivalia zijn de volgende aanvullingen, ons door de heer Van Bockstaele aangebracht, heel nuttig:

- In het *Algemeen Rijksarchief* te Brussel vinden we in de *Rekenkamers* de nummers 1036-1040 en 46470 met betrekking tot patentbrieven en de goederen van de kartuizers van Sint-Martens-Bos. Bij de *Kaarten*

en Plannen zijn de nrs. 655 en 1887 van belang. In de Raad van Financiën moeten we ook de nrs. 2637, 8056 en 8371 vermelden. Het archief van de Geheime Raad (Spaanse periode) heeft in doos 1120, nr. 122, zes documenten (1587-1649) en in doos 1179, nr. 891, één document uit 1602. In de Koninklijke Regeringsraad dienen ook de nrs. 1451 en 1565 vermeld te worden.

- In het Seminariearchief te Gent zijn vier charter uit de vijftiende eeuw aanwezig.

De bibliografie moet met volgende werken worden aangevuld:

C. DE BACKER, *De apotekers van de kartuize Sint-Martens-Bosch bij Geraardsbergen*, in *Farmaceutisch Tijdschrift voor België*, 54, 1977, p. 181-184.

de GHELLINCK d'ELSEGHEM, *Chartes et documents concernant la Famille van Vaernewyck*, 1, Gent, 1899.

de GHELLINCK VAERNEWYCK, *Histoire généalogique des Ghellinck 1269-1964*, (Tradition et Vie), Brussel, 1964.

J. DE GRAUWE, *Historia Cartusiana Belgica*, in *Analecta Cartusiana*, nr 51, Salzburg, 1985, p. 83-102. Hierin zijn gegevens medegedeeld die niet in het *Monasticon Belge* voorkomen.

C. DE VOS, *De geschiedenis van de kartuizers*, in *De Kartuizers in Sint-Martens-Lierde. Waarheid en Fictie*, Lierde, 1987 (uitgave Radio Delta), p. 6-47. In dit boek wordt o.m. verwezen naar D. PIENS, *Korte historische schets van de kartuizerkerk van Sint-Martens-Bos*, (onuitgegeven artikel), 1983 en G. VAN HUFFEL, *De kartuize te Sint-Martens-Lierde*, in *De Lierdebode*, 1975-1982.

C. DE VOS, *Het roemloze einde van de kartuizerpriorij te Sint-Martens-Lierde*, in *Het Land van Aalst*, 41, 1989, p. 179-194.

E. DHANENS, *Aantekeningen betreffende de restauratie van de kerk van Sint-Martens-Lierde*, in *Gentse Bijdragen tot de Kunstgeschiedenis*, 23, 1973-75, p. 213-222.

V. GAUBLOMME, *De Lieve-Vrouwkapel in de Kartuizerkerk van Sint-Martens-Lierde en de aflatenbrief van 1374*, in *Kapel en Beeld*, 25, 1973.

Inventaire des Archives du château d'Elsegheem, 1, *Le Chartrier des Ghellinck*, Oudenaarde, 1919.

A.E. PIL, *Humanistica cartusiana. Levinus Ammonius als vertaler van Chrysostomus' sermoen 'De Providentia Dei et Fato'*, in *Sacris Erudiri*, 26, 1983, p. 275-310.

H. VAN DEN BOSSCHE, *Het poortgebouw en gastenkwartier van het voormalig Kartuizerklooster te Lierde (Sint-Martens-Lierde)*, in *Monumenten en Landschappen*, 8, 1989, nr. 2, p. 3-4.

R. VAN DER LINDEN, *Sint-Martens-Lierde bezat...de enige 'Kartuize' van Oost-Vlaanderen*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, 22, 1973, p. 65-67.

Jan De Grauwe
Borrestraat 7
9070 Destelbergen